

UNIwersytet WarMińsko – MazurSKI
W OLSZTYNIE

WYDZIAŁ TEOLOGII

Janusz Ruciński

**Streszczenie rozprawy doktorskiej, pt. *Zainteresowania
i sposób spędzania czasu wolnego a religijność uczniów wybranych
szkół ponadgimnazjalnych województwa warmińsko-mazurskiego,***
ss. 241.

Przygotowanej w Katedrze Nauk o Rodzinie
pod kierunkiem
ks. dra hab. Mirosława Pawliszyna, prof. UWM

OLSZTYN 2019

Młodzież jest grupą społeczną, która dysponując czasem wolnym spędza go w różny sposób. Zagadnienia dotyczące czasu wolnego i jego konsumpcji stały się w ostatnich latach tematyką bardzo często podejmowaną. Paleta możliwości zagospodarowania czasu wolnego, skierowana do współczesnego nastolatka, z jednej strony pozwala młodemu człowiekowi na rozwój osobisty, ale również niewłaściwe jego wykorzystanie może stać się okazją do podejmowania zachowań ryzykownych, wpływających szkodliwie na osobowość i zdrowie adolescenta.

Problematyka zainteresowań młodzieży oraz sposobów spędzania przez nią czasu wolnego w ostatnich latach stała się niezwykle popularna, jednak panujące współcześnie w opinii wielu dorosłych przeświadczenie dotyczące wymienionych zagadnień, w odniesieniu do młodzieży w wieku dorastania (zarówno wczesnego - 10-16 lat, jak i późnego - 17-20/23 lata) wyrażane jest często stereotypowo i bazuje zazwyczaj na medialnych doniesieniach, które nie zawsze przekładają się na rzeczywistość.

Panująca powszechnie w społeczeństwie opinia na temat młodzieży, dotycząca nieustannego jej życia w świecie wirtualnym, który przekłada się na brak zainteresowań i lenistwo także w stosunku do praktyk religijnych, stały się podstawą do podjęcia przez autora niniejszej dysertacji badań dotyczących wpływu zainteresowań i sposobu spędzania czasu wolnego na religijność adolescentów wybranych szkół podnadgimnazjalnych województwa warmińsko-mazurskiego.

Celem niniejszej pracy jest diagnoza religijności uczniów wybranych szkół ponadgimnazjalnych województwa warmińsko-mazurskiego, zapoznanie się z aktualnymi zainteresowaniami i sposobami wykorzystywania czasu wolnego przez tę młodzież, a także wykazanie zależności pomiędzy nimi a religijnością młodzieży oraz wskazanie sugestii i postulatów pastoralno-teologicznych.

W celu wykonania badań empirycznych posłużono się metodą sondażu diagnostycznego. Zastosowaną techniką była ankieta, zaś jako narzędzie badawcze wykorzystane do zgromadzenia danych był kwestionariusz ankiety skierowany do uczniów wybranych szkół ponadgimnazjalnych województwa warmińsko-mazurskiego. Wybór metody podyktowany został jej zaletami. Charakteryzuje się ona przede wszystkim możliwością standaryzacji badań, ponadto umożliwia zbadanie za pomocą takich samych pytań licznej grupy, w dosyć krótkim czasie. W celu zyskania pewności co do poprawności wykonania narzędzia badawczego, którym kwestionariusz ankiety, przeprowadzono badania pilotażowe, które potwierdziły, iż narzędzie badawcze zostało skonstruowane w sposób poprawny. W związku z tym, iż nie stwierdzono nieprawidłowości w skonstruowaniu narzędzia badawczego, podjęto decyzję o zastosowaniu go w badaniach właściwych.

Niniejsza rozprawa doktorska składa się wykazu skrótów, wstępu, czterech rozdziałów, zakończenia, bibliografii, streszczenia w języku angielskim, wykazu wykresów i tabel.

Pierwszy rozdział poświęcony został teoretycznym założeniom podjętych badań. Przedstawione została w nim ogólna charakterystyka współczesnej młodzieży oraz wskazano na uwarunkowania jej rozwoju. Opisana została również kwestia aktywności młodzieży w czasie wolnym. Ponadto scharakteryzowano zjawisko religijności młodzieży oraz związanych z nią kryzysów, a także wskazano osoby odpowiedzialne za wychowanie i formację religijną młodych ludzi.

W rozdziale drugim scharakteryzowano aspekty metodologiczne niniejszej pracy. Mieszczą się w nim: szczegółowe cele, pytania oraz hipotezy badawcze. Zostały również przedstawione metody zastosowane dla potrzeb tej pracy, a także

dotycząca wpływów zainteresowań i środowiska na ich religijność, pozwoliły na wysunięcie postulatów pastoralnych i wychowawczych. Szczególną rolę przypisuje się tutaj wychowawcom, którzy mogą mieć wpływ na kształtowanie religijności młodych ludzi.

Kluczowym elementem jest kwestia autentyczności osób odpowiedzialnych za wychowanie młodzieży. Młodzi ludzie potrzebują świadków, ludzi którzy żyją zgodnie z wyznawanymi poglądami. Wydaje się, że samo mówienie młodzieży o Bogu nie wystarczy. Aby przybliżyć ich do Boga, należy pokazywać im, że wiara to nie tylko mentalne nastawienie, ale i uczynki, które potwierdzają wyznawane wartości.

Ponadto w oparciu o przeprowadzoną refleksję wykazano, że uczniowie dostrzegają pozytywny wpływ zainteresowań na swoją religijność. W związku z tym należy uwrażliwiać rodziców, duszpasterzy, katechetów oraz animatorów grup i wspólnot, iż właściwie wykorzystane zainteresowania mogą okazać się doskonałym narzędziem formacji religijnej młodego człowieka.

Podobna kwestia tyczy się aktywności podejmowanej przez adolescentów w czasie wolnym. Podkreślić trzeba, że środki masowego przekazu, z których korzysta większość młodzieży w czasie wolnym, mogą stać się doskonałym narzędziem ewangelizacyjnym. Nie należy więc w nich upatrywać jedynie zagrożenia dla moralności adolescentów.

Warto zwrócić uwagę na fakt, iż przeprowadzone badania mają jedynie charakter poglądowy, ponieważ ze względu na ograniczone ramy czasowe, badaniami zostali objęci uczniowie tylko 9 szkół ponadgimnazjalnych z całego województwa warmińsko-mazurskiego. Dla całościowego oglądu podjętej tematyki, wymagałoby podjęcia badań porównawczych, wśród uczniów pozostałych szkół w województwie. Także wzbogacenie badań o jakościową perspektywę badawczą mogłoby przyczynić się do stworzenia pełniejszego obrazu badanego zjawiska.

Reasumując, należy podkreślić, że podjęte na potrzeby niniejszej dysertacji badania dotyczące zainteresowań i sposobu spędzania czasu wolnego oraz religijności młodzieży, mogą stanowić podstawę dla dalszych refleksji naukowych dla teologów, socjologów, pedagogów, jak również psychologów. Autor niniejszej pracy wyraża

charakterystyka sposobu przeprowadzania badań oraz środowiska, w którym one się odbywały.

Po części metodologicznej, w trzecim rozdziale niniejszej pracy została przedstawiona szczegółowa analiza odpowiedzi, których udzielali respondenci na osiemnaście pytań merytorycznych, które znalazły się w kwestionariuszu ankiety. Badaniem objęta została młodzież z dziewięciu szkół ponadgimnazjalnych województwa warmińsko-mazurskiego. Badaniami zostało objętych 440 osób.

Dzięki przeprowadzonej analizie badań własnych oraz na podstawie weryfikacji hipotez, zarówno podjęty w pracy problem badawczy, jak również problemy szczegółowe zostały przeanalizowane i opisane.

Na podstawie analizy zgromadzonego materiału badawczego wykazano, iż regularnie we Mszy Świętej uczestniczy 38,1% adolescentów (2% - codziennie; 36,1% - w każdą niedzielę). Regularna spowiedź święta praktykowana jest przez 15% uczniów (2,5% - częściej niż raz w miesiącu; 12,5% - co miesiąc), natomiast największy odsetek badanych spowiada się kilka razy w roku (49,8%). Warto również pokreślić, że 56,1% adolescentów nie ma zwyczaju codziennej modlitwy (32,5% - od czasu do czasu; 23,6% - bardzo rzadko), a najczęstszymi sposobami modlitwy są pacierz (59,1%) i modlitwa spontaniczna (49,8%). Badania wykazały również, że 61,4% nastolatków w ogóle nie czyta Pisma Świętego. Także uczestnictwo młodzieży w większości praktyk pobożnościowych jest sporadyczne.

Ankietowani posiadają szeroką gamę zainteresowań, które jak stwierdza 44,4% badanych mają pozytywny wpływ na jej religijność. Wśród najczęściej wskazywanych sposobów spędzania czasu badanych nastolatków znalazły się: spotkania ze znajomymi (83,0%), słuchanie muzyki (82,5%), oglądanie telewizji (73,9%), przeglądanie stron internetowych (73,2%) oraz spotkania z rodziną (51,8%).

W ostatnim, czwartym rozdziale pracy zawarte zostały wnioski wynikające z analizy przeprowadzonych badań ankietowych z rozdziału trzeciego, które stanowiły podstawę do weryfikacji hipotez badawczych postawionych w rozdziale drugim.

Zaprezentowane w niniejszej dysertacji zainteresowania i sposoby spędzania czasu wolnego uczniów, poziom praktyk religijnych, oraz opinia respondentów

jednocześnie nadzieję, że praca ta będzie przydatna dla duszpasterzy, katechetów, wychowawców oraz odpowiedzialnych za religijność młodzieży. Prócz ogólnej charakterystyki współczesnej młodzieży, znajdą oni w tej dysertacji pogląd na stan religijności młodzieży, katalog jej zainteresowań i sposobów spędzania czasu wolnego, a także wskazania dotyczące możliwości ich zastosowań w kształtowaniu religijności wychowanków. Nie ulega wątpliwości, że dla pełnej diagnozy i analizy podjętej problematyki, badania wymagałyby powtarzania ich na podobnej grupie docelowej oraz o podobnym zakresie tematycznym, co kilka lat.

Janusz Ruciński